

Olje- og energidepartementet

Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Høring - Regional ringvirkningsanalyse i forbindelse med oppdatering av helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet-Lofoten

Fylkesrådet i Nordland har i møte 14.09.2010 gjort følgende vedtak:

Fylkesrådet i Nordland uttaler følgende til "Regional ringvirkningsanalyse i forbindelse med oppdatering av helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet-Lofoten." ;

Fylkesrådet i Nordland registrer at samfunnsutredningen og utredningen knyttet til det øvrige faglige grunnlaget ikke på langt nær får samme fokus av regjeringen. Dette mener vi er en vesentlig svakhet med hele det arbeidet som er gjort knyttet til det faglige grunnlaget. Dersom petroleumsnæringen skal bli den vekstimpuls for nordområdene som regjeringen sier, må samfunnsdelen behandles med større grundighet enn den er gjort fram til nå.

Fylkesrådet ser videre at rapporten er basert på at fremtidens feltutbygginger vil gi effekter basert på dagens rammebetingelser og politiske føringer. Endring av politikk for økte ringvirkninger eller oljeselskapers endrede strategier/handlemåter for å øke ringvirkningene er ikke blitt analysert i arbeidet. Dette er en klar svakhet i dette arbeidet. På den annen side er det beskrevet svært mye fakta og teori som bør kunne være et godt fundament for både å fokusere og endre dagen politiske fokus, dersom en virkelig ønsker å øke lokale og regionale ringvirkninger av petroleumsnæringen i nord.

Det er ikke mulig å pålegge lokale og regionale leveranser i dag på samme måte som en gjorde på Vestlandet i den tidlige oljealderen i Norge, dette på grunn av forpliktelser gjennom internasjonal lovgiving. Videre er det heller ikke noe nasjonalt behov for å bygge opp nordnorsk leverandørindustri, da en internasjonal konkurransedyktig nasjonal leverandørindustri allerede finnes. Nordland fylkeskommune mener det må finnes politiske løsninger på dette, enten gjennom de muligheter internasjonal regelverk gir, eller at nasjonale myndigheter iverksetter andre målrettede tiltak.

Nasjonale myndigheter må derfor i større grad enn til nå gjøre politiske grep for å kompensere noe av de endrede rammebetingelsene næringen har fått de siste tiårene med et stadig sterkere internasjonale regelverk.

Fylkesrådet i Nordland, Vesterålen regionråd og Lofotrådet har gjennomført en utredning om framtidsutsiktene for Lofoten og Vesterålen. Denne rapporten viste at dersom en framfører dagens trender, vil folketallet fortsette å gå ned samtidig som gjennomsnittsalderen vil øke vesentlig. Analyser av demografi og næringsliv tilsier at det må gjøres grep for å snu en negativ utvikling. Økt sysselsetting i reiselivsrelaterte næringer og i privat og forretningsmessig tjenesteyting vil høyst sannsynlig ikke demme opp for nedgangen i

primærnæringene. Fylkesrådet i Nordland savner derfor en analyse av mulige ringvirkninger og verdiskapning i regionen med og uten petroleumsaktivitet. Dette bør inkluderes i arbeidet med rulleringen av forvaltningsplanen på en grundigere måte enn tidligere planer og utredninger har gjort.

Nordnorsk industri står i dag ovenfor en næring som opererer i et globalt marked som i løpet av de 40 siste årene har gått fra å være under etablering til å bli preget av svært stor grad av spesialisering og avansert teknologi. Slik fylkesrådet ser det har Nord-Norge derfor fire vesentlige utfordringer når lokal og regional industri fra Nord-Norge nå vil inn i petroleumsnæringen. Dette er utfordringer som industrien på Vestlandet ikke hadde på slutten av 60-tallet;

- Kvalifisering og kompetentgjøring av bedrifter
- Reel mulighet til deltagelse i prosjekter gjennom tilpassende kontraktregimer
- Internasjonalt regelverk
- Politisk fokus

De ovennevnte momentene er ikke ment som noen bortforklaring av en beskjeden andel nordnorske leveranser, men heller en konstatering av at nordnorske aktører står ovenfor et svært utfordrende marked man nå skal jobbe seg inn i.

Kvalifisering og kompetentgjøring av bedrifter

For at bedrifter som ønsker seg inn i næringen skal få mulighet til å bli vurdert som potensielle leverandører, må de gjennomgå strenge kvalifiseringskrav som krever langsiktighet og dermed god likviditet. Mens bedrifter tidligere kunne vokse sammen med sine kunder, står nye nordnorske bedrifter ovenfor et modent marked.

Det er derfor viktig både å satse sterkere på å bygge nettverk og å bygge opp formalkompetanse. Når det gjelder formalkompetanse må bedriftene få bedre muligheter enn i dag til både å få tilbud om kompetanseøkning lokalt og regionalt, samtidig som ingeniørutdanning generelt må rustes opp i landsdelen.

Det er et sterkt fokus i arbeidet på viktigheten av å bygge på etablerte nettverk samt å legge til rette for å utvikle nye nettverk. Fra før vet vi at bedrifter ofte har svært mye igjen for å arbeide både vertikalt og horisontalt i verdikjedene. Innovasjon Norge og SIVA har fått oppgaver knyttet til å bygge nettverk. Arena og NCE er to sentrale programmer, imidlertid forutsetter begge disse programmene at det allerede eksisterer et modent samarbeid mellom eksisterende bedrifter. I områder der olje- og gassnæringen er ny finnes det ofte ikke slike nettverk, selv om bedriftene finnes på stedet. Ofte må en gå gjennom et hovedkontor i utlandet eller i andre deler av landet for å kunne få bedriftene i tale på et strategisk nivå. På denne bakgrunn må både SIVA og innovasjon Norge få i oppgave å gjøre vurderinger av hva som bør gjøres på steder med ny petroleumsaktivitet. Et slikt program må få tilstrekkelig med ressurser til å kunne arbeide landsiktig. Det er videre viktig at arbeidet blir lokalt forankret, der lokal kompetanse blir brukt.

Reel mulighet til deltagelse i prosjekter gjennom tilpassende kontraktregimer

I dag er det vanskelig for mange nordnorske bedrifter å komme i en posisjon der de kan levere til nasjonal og internasjonal oljeindustri. Selskaper lyser ofte ut så store og komplekse kontrakter at kun fåtall norske bedrifter har mulighet til å være med i konkurransen. Det er viktig at OED legger føringer slik at også mindre og regionalt baserte bedrifter kan komme i

kontraktposisjon. Dette må gjøres gjennom å dele opp de utlyste kontraktene i størrelser som er tilpasset lokalt og regionalt næringsliv. De siste årene har enkelte selskap beveget seg i riktig retning, med dette er ikke nok. Det er også viktig å gjøre dette til et myndighetskrav.

Internasjonalt regelverk

Det er et gjennomgående tema at petroleumsnæringen er i ferd med å flytte nordover. I denne sammenheng er det viktig å se på måter nordnorske aktører kan hjelpes fram uten å gå på tvers av EØS-avtalen og WTO. Det vil være svært vanskelig å få en bred folkelig tilslutning til petroleumsnæringen i Nord-Norge dersom en ser at leveransene og arbeidskraften blir levert fra andre deler av landet og utlandet. Vi ser det som vært viktig at regjeringen utformer en politikk som muliggjør en særlig satsing på å få bygge opp en nordnorsk leverandørindustri.

Politisk fokus

Rapporten tar for seg to store regioner i Nord-Norge. Vi tar ikke direkte standpunkt til dette, men registrerer at en slik oppdeling - som er identisk med "tiltakssonen"- må forstås dit hen at regjeringen vurderer særlige tiltak når det gjelder den nordligste delen av Norge. Dette på bakgrunn av at de vesentligste ringvirkningene vil komme sør i Nord-Norge dersom en ikke tar noen nye grep for å øke de lokale og regionale leveransene.

Rapporten underbygger også landsdelens krav om ilandføring der dette er mulig. Det sies at utbyggingen av Nornefeltet ga mest ringvirkninger til basefunksjoner i Brønnøysund og Sandnessjøen, og for øvrig begrensede regionale leveranser. Leveranser til Snøhvit - utbyggingen ga derimot et betydelig utviklingssprang for mange bedrifter. Et sterkere fokus på å kreve at alle utbygginger skal vurdere muligheten for å etablere landbaserte løsninger må derfor pålegges alle oljeselskapene. På denne bakgrunnen må en i større grad enn i dag se større områder under ett, framfor å se på hvilke løsninger som er optimale for hvert enkelt felt. Vi ser at dette er forbundet med visse utfordringer, blant annet ulike operatørselskap, men disse utfordringene bør la seg løse gjennom en aktiv politikk fra sentrale og regionale myndigheter.

Rapporten tar videre til orde for at det er nødvendig å være i forkant av en utvikling for å kunne ta del i aktiviteten på en effektiv måte. Det er da viktig at både sentrale myndigheter og oljeselskaper prioriterer vurderinger av regionale ringvirkninger allerede i en letefase. Kravet om regionale ringvirkninger må sidestilles med kravene som stilles til HMS, økonomi og kompetanse. Dette arbeidet må på banen allerede når beslutninger om leteboringer på felt tas.

I rapporten sies det " *Det er et samspill mellom statlig tilstedeværelse og oljeselskaperes lokaliseringsbeslutninger.*" I klar tale sier en der at staten må være villig til å etablere nasjonale institusjoner i Nord-Norge for å få flere etableringer i nord. Selskapene ønsker å være lokalisert i nærheten av sentrale beslutningstagere. Et naturlig steg vil da være å etablere Petroleumstilsynet i Nord-Norge, og vurdere å legge andre tunge statlige instanser som arbeider med tilrettelegging og kompetansebygging i petroleumsnæringen inkludert oljevern til landsdelen.

Fylkesrådet i Nordland ønsker å etablere et nasjonalt senter for oljevernberedskap i Vesterålen. Senteret vil bygges opp rundt regionale ressurser som NorLens og Nord-Norsk Beredskapssenter i samarbeid med SINTEF. Med økt transport langs kysten er dette uansett nødvendig og nasjonale myndigheter må medvirke til dette.

Fylkesrådet i Nordland mener at å konservere dagens industriklustere ikke er en god løsning for verken Norge eller Nord-Norge.

Rapporten tar også et historisk tilbakeblikk og trekker fram diskusjonen om statlig styring av norsk oljevirkksomhet på 1970-tallet. En var da redd for at petroleumsnæringen ville fordrive andre næringer. Det er viktig å få intensivt arbeidet med å få en nasjonal og internasjonal konkurransedyktig leverandørindustri etablert i Nord-Norge, som kan utvikles til å levere varer og tjenester, ikke bare til utbygginger i nord, men som også kan utvikles til å eksportere varer og tjenester.

Rapporten viser til at en tror at Nord-Norge etter hvert vil øke sine leveranser, men at dette vil ta tid. Med en aktiv næringspolitikk som har som mål å skynde på denne prosessen vil Nord-Norge tidligere enn ellers kunne få sin del av verdiskapingen. Et eksempel er å utvikle infrastruktur som er tilpasset de behovene næringen har. For å få opp lokale og regionale ringvirkninger må en dermed ta hensyn til at store deler av Nord-Norge har en infrastruktur og bedriftsstruktur som er beregnet på andre næringer enn olje og gass. Dette gir et særlig ansvar for regjering og Storting. Vi er klar over at sterke nasjonale aktører er negative til å gi fortrinn til aktører i landsdelen, men vi mener dette likevel er nødvendig for å utvikle den nordnorske petroleumsindustrien til det nivået den bør være på. På dette grunnlag er det viktig å prosjektorganisere store industrielle prosjekt i Nord-Norge. Sentrale myndigheter må i samarbeid med regionale aktører i slike prosjekt påse at alle viktige aktører fra vei/havn og fly til høyskoler samarbeider om å legge til rette for regionale virkninger av disse industrielle prosjektene.

Konklusjon

Fylkesrådet i Nordland mener at analysen er konservativ og bygger på en fremskrivning av eksisterende vekst, dagens rammebetingelser og politiske føringer. Rapporten tar ikke for seg endringer i politikk eller strategier som kan øke regionale ringvirkninger.

- Det må utarbeides en ny rapport om ringvirkningene av petroleumsaktiviteten i nord som følger kravene stilt fra landsdelen.
- Det må settes av tilstrekkelige tids- og økonomiske ressurser til arbeidet.
- De samlede samfunnsmessige konsekvenser må vektlegges like mye som miljøvurderinger og hensynet til økonomi.
- Det må utarbeides ulike framtidssbilder, disse må inkludere alternative utviklingsløp.
- Nordnorske miljøer må tungt inn i prosessen, det må etableres regionale ressursgrupper

Kravet om regionale ringvirkninger må sidestilles med kravene som stilles til HMS, økonomi og kompetanse. Kravene må synliggjøres allerede når lisensene tildeles.

Med vennlig hilsen

Jørn Sørvig
nærings- og utviklingssjef